

Çocuk Endokrin Merkezlerimize

Konu: Yeni eğitim yılının başlaması dolayısıyla Okulda Diyabet Programı ile ilgili görevlerimizin hatırlatılması

Bilindiği gibi, derneğimiz, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığı ile iş birliği ile 2010 yılından beri **Okulda Diyabet Programı** yürütülmektedir. Programın amaçları aşağıda belirtilmiştir:

- 1) **Tip 1 diyabet konusunda farkındalık yaratılması,**
- 2) **Okulda diyabet yönetiminin en uygun şekilde yapılması,**
- 3) **Parmaktan ya da sensörle glukoz izlemi ve insülin enjeksiyonları/insülin pompa tedavisi için destek sağlanması,**
- 4) **Kan şekeri düşüklüğünün acil tedavisinin sağlanması,**
- 5) **Sağlıklı beslenme için gerekli imkanların yaratılması ve**
- 6) **Tip 1 diyabetli çocukların akranlarıyla eşit şekilde okul hayatına katılmasının sağlanması**

Okulda Diyabet Programı kapsamında sağlanan önemli ilerlemeler

1. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, **“Tip 1 diyabetli öğrencilerin okullarda/kurumlarda bakımı ve desteklenmesi hakkında yönerge”** yayınlanmış ve ülkemiz ISPAD gibi uluslararası kuruluşların önerilerine uygun, kapsamlı bir mevzuata kavuşmuştur (http://okulsagligi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_11/17155411_Tip1_diyabet_yonergesi.pdf).
2. “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği”nin 43.madde (d) fıkrasında bu merkezlere **“tip 1 diyabetli öğrencilerin takibi, öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin eğitimi”** görevi verilmiştir (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150205-5.htm>).
3. Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları programı etkin olarak sahiplenmiş ve bakanlıklar bünyesinde programla ilgili kişiler görevlendirilmiştir.
4. 14 Kasım Dünya Diyabet Günü’nü okullarda farkındalık günü olarak kabul edilmiş ve her yıl etkinlikler yapılmaya başlanmıştır.
5. **“Okulda Diyabet Programı Eğitim Platformu”** 8 Kasım 2022’de yayına başlamıştır (<https://okuldadiyabet.meb.gov.tr/>). Bu platform ile bütün öğretmenlerin ilgili seviyeleri tamamlayarak eğitim belgesi alması amaçlanmaktadır.
6. **Millî Eğitim Bakanlığı İl Sağlık Hizmeti Sorumluları** kendi illerinde okulda diyabet programının gereklerini yapmak üzere görevlendirilmişlerdir.
7. Okul hemşiresi sayısının artırılması ve illerde diyetisyen görevlendirilmesi konularında çalışmalara hız verilmiştir.
8. **“Tip 1 Diyabetli Çocukların Okulda Bakımı ve Desteklenmesi Rehberi”** hazırlanmış ve bütün okullara ulaştırılmıştır(<https://okuldadiyabet.meb.gov.tr/wwwroot/pdf/tip-1-diyabetli-cocuklarin-okulda-bakimi-ve-desteklenmesi-rehberi.pdf>).
9. Millî Eğitim Bakanlığı’nın öğretmenlere yaptığı **ilk yardım eğitimi programına “Okulda Diyabet Bakımı ve Acil Durumlar”** konusunun eklenmesi sağlanmış ve bunun için bir eğitim videosu hazırlanmıştır.

10. Çeşitli illerde insülin ve glukagon uygulama, öğretmen ve okul hemşiresi eğitimleri devam etmektedir.
11. Okulda Diyabet Programı İyi Uygulama Örnekleri ("Okulda Diyabet Programı Elçileri") Ödülü başlatılmış ve ilki 2024'te 15 kişiye verilmiştir.
12. Tip 1 diyabetli çocuklar için "Okul Eylem Planı" hazırlanması ve MEB İl Sağlık Hizmeti Sorumluları aracılığı illerde uygulanması.

Tip 1 Diyabetli Çocuklar İçin Okul Eylem Planı

1. Ailenin okul yönetimini veya ilgili öğretmeni bilgilendirmesini takiben, Tip 1 diyabetli çocuğun okuldaki yaşamından sorumlu bir kişinin belirlenmesi. Bu kişi varsa ve ideal olarak okul hemşiresi, hemşire yoksa sınıf öğretmeni/rehber öğretmen veya okul yönetiminin belirleyeceği bir öğretmen ya da okul çalışanı olabilir.
2. Diyabetle ilgili her konu ve sorunla ilgili olarak ailenin ve diyabet ekibinin bu kişi ile iletişim içinde olmasının sağlanması.
3. Aile bireylerine ait telefon numaralarının kolay ulaşılabilecek bir şekilde kaydedilmesi.
4. Görevlendirilen bu kişinin, insülin enjeksiyonu, kan şekeri ölçümü, tip 1 diyabet ve diyabete bağlı gelişebilecek ve acil müdahale gerektiren durumlar (özellikle kan şekeri düşüklüğü) konusunda eğitilmesi, gerektiğinde ailenin yazılı onamı ile Glukagon isimli ilacı uygulamasının sağlanması.
5. Yasal zorunluluk olmamakla birlikte, görevlendirilen bu kişinin ailenin yazılı onamı ile ve ihtiyacı olan çocuklara insülin enjeksiyonu ve kan şekeri izlemi konularında destek olmasının ve gerektiğinde aileye danışarak ek doz insülin yapmasının sağlanması.
6. Diyabetli her çocuğun ailesinden eğitim yılı başında, 'Diyabet Tedavi Planı' (Bu plan çocuğu izleyen diyabet ekibi tarafından hazırlanacak ve aile ile okula gönderilecektir) istenmesi ve bu planın ilgili öğretmenler ve varsa hemşire ile paylaşılması.
7. Reviri olmayan okullarda çocuk ve aile isterse insülin enjeksiyonlarının yapılabileceği bir odanın sağlanması ve şiddetli kan şekeri düşüklüğü durumunda kullanılmak üzere 'glukagon' kitinin saklanabileceği bir buzdolabı bulundurulması.
8. Okulda diyabete uygun beslenme konusunda destek olunması.
9. Mümkünse diyabetli çocuğun sınıfında meyve suyu veya küp şeker, kan şekeri ölçüm cihazı ve stripleri pamuk, plastik bardaklar bulunan "Diyabet Acil Yardım Çantası" bulundurulması.
10. Hemşire olmayan okullarda en yakın aile hekimliği merkezi ile bağlantı kurularak, acil durumlarda hızlı müdahale ve destek imkânı sağlanması.

Çocuk endokrin merkezlerimizin görevleri

Okulda Diyabet Programı amaçlarına ulaşılabilmesi için, çocuk diyabet ekipleri, aileler, öğretmenler/okul yöneticileri, okul hemşireleri, toplum sağlığı hemşireleri/görevlileri arasında yakın bir iş birliğine ihtiyaç vardır. Bu nedenle, aşağıdaki görevlerin çocuk endokrin merkezlerinin rutini içinde olması sağlanmalıdır.

- 1) Yukarıda ayrıntıları belirtilen "Okul Eylem Planı"nın gereklerinin yapılması için MEB İl Sağlık Hizmeti Sorumluları ile yakın iş birliği yapılması, eğitim yılı başında ilgili kişinin aranarak tanışılması.

- 2) Her merkezin takibindeki tip 1 diyabetli çocukların okullarda yaşadığı sorunları yakından izlemesi ve gerektiğinde MEB İl Sağlık Hizmeti Sorumlularına ileterek çözülmesinin sağlanması.
- 3) Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21.08. 2025 tarihli yazısı ile tip 1 diyabetli öğrencilerin okullara kayıt ve kabulde yaşıtlarından farklı davranılmaması, 13.09.2023 tarihli yazısı ile de diyabetli öğrencilerin okulda akıllı telefon bulundurması konusunda kolaylık sağlanması belirtilmiştir. Bu konularda ailelere destek olunması ve gerektiğinde MEB İl Sağlık Hizmeti Sorumlularına ileterek çözülmesinin sağlanması.
- 4) Yeni tanı konan veya ilgili merkeze ilk kez başvuran tip 1 diyabetli çocukların okullarına ve toplum sağlığı merkezlerine "Öğretmene/Okul Yöneticisine Mektup" ve "Aile hekimine/Toplum Sağlığı Görevlisine Mektup" belgelerinin, merkezin logosu ve kimliği kullanılarak, aile aracılığıyla gönderilmesi. 'Öğretmene Mektup'ta, gereklilik halinde kolay erişim sağlanabilmesi için diyabet ekibine ait iletişim bilgilerinin paylaşılması.
- 5) Her eğitim yılı başında veya gerekirse (ailenin isteği üzerine) daha sık "Tip 1 diyabetli öğrenciler için Bireysel Tedavi Planı" belgesinin merkezin logosu ve kimliği kullanılarak, aile aracılığıyla gönderilmesi. Bu belgeyi merkezler kendilerine göre modifiye ederek gönderebileceklerdir.
- 6) İzlemdaki tip 1 diyabetli çocukların öğretmenlerine, okul yöneticilerine ve varsa okul hemşirelerine yönelik yılda en az 1 kez (ihtiyaca göre daha sık) eğitim verilmesi.
- 7) Yukarıda belirtilen belgeler ve eğitim sunumları <https://okuldadiyabet.meb.gov.tr/> linkinde bulunmaktadır.
- 8) Öğretmenlerin motivasyonunu canlı tutmak açısından, tip 1 diyabetli çocuklara yeterli ilgi ve desteği sağlayan öğretmenlere ve okul yöneticilerine "Teşekkür Belgesi"nin merkezin logosu ve kimliği kullanılarak, aile aracılığıyla gönderilmesi.

İlginizi diler, saygılar sunarız.

1 Eylül 2025

Prof. Dr. Şükrü Hatun
Okulda Diyabet Programı Koordinatörü

Prof. Dr. Olcay Evliyaoğlu
Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği
Başkanı